

Справа «Красуля проти Росії» (“Krasulya v. Russia”)

У рішенні, ухваленому 22 лютого 2007 року у справі *«Красуля проти Росії»*, Суд постановив, що:

- було порушено ст. 10 Конвенції;
- було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 4 000 євро на відшкодування моральної шкоди.

Обставини справи

Заявник Василь Олександрович Красуля є громадянином Росії, народився 1952 року і мешкає у м. Ставрополі. Він є головним редактором регіональної газети «Новый гражданский мир».

У січні 2002 року в газеті було опубліковано під псевдонімом статтю, в якій різко критикувалася зміна процедури обрання міського голови. Йшлося про рішення Міської ради м. Ставрополя, відповідно до якого голова мав обиратися міською радою, а не мешканцями міста, як це було раніше. У статті стверджувалося, що це рішення було ухвалено під тиском п. Черногорова, губернатора Ставропольської області, котрий, до того ж, був опонентом заявника на виборах міського голови у 2000 році. Автор статті характеризував губернатора як “голосного, амбіційного і некомпетентного” керівника. Зі статті випливав висновок про те, що оскільки п. Черногоров отримав незначну кількість голосів виборців на виборах мера у 2000 році, то він “пролобіював” у Міській раді рішення щодо зміни процедури обрання міського голови.

У лютому 2002 року п. Черногоров звернувся до суду з кримінальною скаргою, стверджуючи про вчинення щодо нього клевети та про приниження його честі, гідності й ділової репутації. Передусім

губернатор звертав увагу суду на той фрагмент статті, в якому його нібито звинувачували у хабарництві.

У березні 2002 року було проведено лінгвістичну експертизу публікації. В експертному висновку зазначалося, що попри певне негативне ставлення до губернатора, яке простежувалося у цій статті, у ній не містилося жодних тверджень про порушення губернатором закону чи інших заяв, які могли б зашкодити його діловій репутації.

У вересні 2002 року місцевий суд визнав п. Красулю винним у вчиненні клевети, однак виправдав його за звинуваченням у вчиненні публічної образи державного службовця. Суд засудив заявника до одного року позбавлення волі умовно з призначенням випробувального строку тривалістю у 6 місяців. Суд не взяв до уваги висновки лінгвістичної експертизи на тій підставі, що в експерта не було ліцензії на проведення відповідного дослідження. Суд також відзначив, що було неможливо встановити, чи п. Красуля сам написав статтю, однак як редактор газети він був відповідальним за її опублікування.

Спираючись на ст. 10 Конвенції, заявник звернувся з апеляційною скаргою до обласного суду. Він скаржився, окрім іншого, на відмову суду взяти до уваги висновки лінгвістичної експертизи. Заявник стверджував, що національне законодавство не передбачає ліцензування діяльності щодо лінгвістичної оцінки тексту. Однак апеляційний суд залишив рішення першої інстанції в силі, не давши відповіді на аргументи заявника, зокрема щодо висновку лінгвістичної експертизи.

Зміст рішення Суду

Покладаючись на ст. 10 Конвенції, заявник скаржився на засудження його за клевету. П. Красуля також стверджував, що, порушуючи ч. 1 ст. 6 Конвенції, суд першої інстанції неправомірно відмовився прийняти як доказ висновки лінгвістичної експертизи, а апеляційний суд – розглянути відповідну частину скарги заявника.

Суд зауважив, що обидві сторони погодились стосовно того, що засудження заявника було втручанням у його свободу вираження поглядів, ґрунтувалось на законі та відповідало законній цілі.

Далі Суд розглянув питання про те, чи було втручання необхідним у демократичному суспільстві. Насамперед Суд зауважив, що, зважаючи на професійну належність заявника, а саме на те, що він був журналістом і головним редактором газети, обмеження його свободи вираження мали бути переконливо обґрунтовані. Натомість п. Черногоров мав проявити більший ступінь терпимості до критики, оскільки як політик він мав розуміти неминучість відкриття своїх слів та вчинків для прискіпливого громадського погляду.

Суд нагадав, що ст. 10 Конвенції містить дуже малі можливості для обмеження політичних дебатів стосовно питань загального значення. А відповідна газетна стаття піднімала справді важливі питання, які були предметом громадського занепокоєння, а відтак здійснювала свій вклад у місцеві політичні дебати. Адже у статті обговорювалося рішення міської ради про скасування загальних виборів мера та висувалося припущення про незаконне втручання п. Черногорова у відповідний процес.

Суд далі відзначив, що існування фактів може бути доведено, натомість правдивість оціночних суджень – ні. Національні суди оцінили статтю як таку, що містила твердження про факти, і заперечили аргументи п. Красулі про те, що відповідні висловлювання були насправді оціночними судженнями.

Суд, зі свого боку, відзначив, що було складно визначити, чи журналістські міркування стосовно впливу губернатора на рішення Міської ради були твердженнями про факти чи оціночними судженнями. Суд, до того ж, не зміг погодитись із національними судами у їх висновку про те, що у статті містилися звинувачення п. Черногорова у хабарництві. На думку Суду, це були радше припущення, аніж твердження про факти,

зважаючи на використання автором умовного способу викладу у відповідних реченнях. Крім того, Суд однозначно встановив той факт, що губернатор справді був присутнім на засіданні ради і переконував депутатів проголосувати за рішення. Отож відповідна стаття мала під собою достатнє фактичне підґрунтя.

Далі Суд відзначив, що коментарі щодо здібностей п. Черногорова як керівника та щодо його дивовижного порятунку після поразки на виборах 2000 року були суб'єктивними оціночними судженнями, а відтак, вочевидь, не могли бути доведені.

Суд відзначив, що автор публікації не вдавався до образливих висловлювань. А загальний характер статті не виходив за межі допустимого ступеня перебільшення та провокації.

Насамкінець Суд вказав, що застосування до п. Красулі покарання у вигляді позбавлення волі з відкладенням виконання вироку було непропорційно суворим. Адже це покарання істотно обмежувало його журналістську свободу через загрозу реального відбування покарання у разі, якби він вчинив подібне правопорушення протягом наступних шести місяців.

Тому Суд постановив, що було порушено ст. 10 Конвенції.

Суд далі розглянув скаргу заявника щодо порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції. Суд передусім відзначив, що висновок лінгвістичної експертизи був важливим доказом у справі, який міг змінити кваліфікацію висловлювань як кримінального правопорушення. Суд врахував аргументи заявника про незаконність відмови суду першої інстанції взяти до уваги цей експертний висновок. Суд зазначив, що було неможливо встановити, чи відсутність відповіді з боку апеляційного суду на ці аргументи була просто їх нехтуванням або ж свідченням незгоди з ними. Суд дійшов висновку, що “мовчання” апеляційного суду стосовно відповідних

аргументів було несумісним з ідеєю справедливого судочинства. Відтак, Суд постановив, що було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції.